

บทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์
ในบริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
Local Vendors Role in Area Management Around Wat Sortonwararam Warawihan,
Mueng District Changwat Chachoengsao

จิตติญา เนตรโรจน์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการความขัดแย้ง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่ปรึกษาหลัก : ดร.ชลิตา บัณพวงค์
อาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.ดร.โสวัตรีย์ ณ ถลาง
อาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The objectives of this research are to 1) analyze the roles of vendors in area management for commercial utilization in the area around Wat Sothonwararam Worawihan, 2) analyze the style of conflict management between Wat Sothonwararam Worawihan vendors around the area of Wat Sothonwararam Worawihan from 2009-2018, and 3) suggest the guideline to solve the conflict between vendors and Wat Sothonwararam Worawihan.

The finding indicated ambiguous roles of vendors in area management for commercial utilization in the area around Wat Sothonwararam Worawihan since 2009. The factors affecting ambiguity are behavior vendors, interest between vendors and the area manager of Wat Sothonwararam Worawihan, and structure of The Sangha Act B.E. 2535 (1992), Amendment (No. 2). Moreover, in part of the style of conflict management between Wat Sothonwararam Worawihan and vendors around the area from 2009-2018, the finding indicated that conflict management styles were classified into two periods. The first period in 2009-2016 was the conflict management in the style of conflict reduction by Avoidance and Competition such as ignorance of Wat Sothonwararam Worawihan Committee, until occurrence of quarrel event and credibility subversion event for the temple. All agencies therefore entered to supervise and recognize the occurred problem. Later in the second period in 2017-2018, it was the conflict management in the style of Forcing. In this period, lawful power and military force were exercised to enter for examination, supervision, and termination of conflict for peace. The conflict problem was not solved but replaced with the application of law for control in return, resulting in change in the context of conflict. According to the guideline of participative conflict problem, the finding indicated that vendors have desired to participate in area management around Wat Sothonwararam Worawihan.

Keyword : Local Venders Role in Area Management, Around Wat Sortonwararam Warawihan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้ชายในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในบริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร 2) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่างวัดโสธรวรารามวรวิหาร และกลุ่มผู้ชายโดยรอบบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2552-2561 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มผู้ชาย และวัดโสธรวรารามวรวิหาร

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของกลุ่มผู้ชายไม่ชัดเจนตั้งแต่ พ.ศ. 2552 ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลให้ต่อความไม่ชัดเจน เช่น พฤติกรรมของกลุ่มผู้ชาย ผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มผู้ชาย ผู้บริหารจัดการพื้นที่วัดโสธรวรารามวรวิหาร และโครงสร้างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 แก้ไข (ฉบับที่ 2) นอกจากนี้ในส่วนของรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่างวัดโสธรวรารามวรวิหาร และกลุ่มผู้ชายโดยรอบบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2552-2561 พบว่า มีรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งจำแนกออกเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วงปี พ.ศ. 2552-2559 การบริหารจัดการความขัดแย้งถูกเพิกเฉยจากองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร คณะกรรมการปกครอง จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท และเกิดเหตุอันเป็นการบ่อนทำลายความน่าเชื่อถือของวัด ทุกหน่วยงานจึงเข้ามาดูแลและรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ต่อมาในช่วงที่ 2 คือ ช่วงปี พ.ศ.2560-2561 เป็นช่วงการใช้อำนาจกฎหมายเข้ายุติความขัดแย้งเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ปัญหาความขัดแย้งไม่ถูกแก้ไขแต่กลับถูกแทนที่ด้วยการใช้กฎหมายเข้าควบคุม ทำให้บริบทของความขัดแย้งเปลี่ยนไป แนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มผู้ชายและวัดโสธรวรารามวรวิหาร พบว่ากลุ่มผู้ชายต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบ วัดโสธรวรารามวรวิหาร

คำสำคัญ : บทบาทของกลุ่มผู้ชายในการบริหารจัดการพื้นที่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัดเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน มีความเกี่ยวข้องกับสังคมทั้งในด้านกิจกรรมทางศาสนา นับตั้งแต่เกิด การอุปสมบท การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ จนกระทั่งการตาย รวมถึงการให้ความรู้ด้านวิชาการ เป็นศูนย์กลางสำหรับการรวมตัวกันของชุมชน เป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้แก่ผู้คน วัดจึงอยู่ในฐานะผู้เอื้อประโยชน์ให้แก่สังคมมาโดยตลอด ปัจจุบันวัดหลายๆ แห่งกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีประชาชนเข้ามาท่องเที่ยวและกราบขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดสร้างรายได้ให้ชุมชนและผู้ประกอบอาชีพค้าขายในบริเวณโดยรอบวัดเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันมีผู้ประกอบอาชีพค้าขายกันเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีการประกอบกร่งาย และมีโอกาสประกอบกิจการได้กำไรมากเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดอาชีพนี้ขึ้นอย่างแพร่หลาย ซึ่งจะอาศัยพื้นที่ เช่น บนทางเท้า บริเวณริมถนน และในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ อย่างเช่น วัดใหญ่ๆ หลายจังหวัดจะมีผู้ประกอบอาชีพค้าขายมาอาศัยพื้นที่ของวัดเพื่อประกอบอาชีพของตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้วัดที่มีชื่อเสียงหลายๆ วัด เช่น วิหารพระมงคลบพิตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาประสบปัญหาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่สำหรับผู้ประกอบกิจการค้าขาย ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 แก้ไข (ฉบับที่ 2) และวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทราที่ประสบปัญหานี้ด้วยเช่นกัน

จังหวัดฉะเชิงเทราหรือที่คนมักเรียกกันว่า “เมืองแปดริ้ว” เป็นจังหวัดที่เรียกกันว่าเป็นทางผ่านไปสู่อำเภอต่างๆ ในภาคตะวันออก อาทิเช่น ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี ทิศใต้ติดต่อกับ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจของประเทศในการเป็นฐานการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมหลัก จังหวัดฉะเชิงเทราจึงเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมทั้งด้านอุตสาหกรรม ธรรมชาติ และศาสนา โดยเฉพาะด้านศาสนา เมื่อก้าวถึงจังหวัดฉะเชิงเทราหรือ “เมืองแปดริ้ว” สิ่งแรก ที่คนจะนึกถึงคือ “หลวงพ่อพระพุทธรังษี” พระศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่อำเภอเมืองชาวแปดริ้ว ประดิษฐาน ณ วัดโสธรวรารามวรวิหาร พระอารามหลวงชั้นตรี อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ความศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่กล่าวขานโดยเฉพาะ “การบน” ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นมายาวนานในสังคมไทย เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองนับถืออดลบันดาลให้เกิดความสำเร็จแก่บุคคลนั้นๆ ความศักดิ์สิทธิ์ทางด้านนี้ขององค์หลวงพ่อโสธร เห็นเด่นชัดจากจำนวนไร่แก๊บนที่มีจำนวนมาก ซึ่งเป็นสิ่งของแก๊บนหลวงพ่อโสธรและผู้คนเดินทางมาสักการบูชาเพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ความเลื่อมใสศรัทธาดังกล่าวทำให้วัดโสธรวรารามวรวิหารกลายเป็นหนึ่งในจำนวนวัดที่มีประชาชนเดินทางมาเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้ชุมชนในบริเวณนั้นและบริเวณใกล้เคียงจากการรวม

ตัวกันเพื่อจัดตั้งร้านค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน
ที่เดินทางมาสักการบูชาหลวงพ่อโสธร

การจัดตั้งร้านค้าต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีจำนวนมาก
ขึ้นทุกๆ ปี ทำให้พื้นที่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารไม่เพียงพอ
ประกอบกับมีการขยายพื้นที่ต่างๆ โดยรอบวัดเพื่อจัดสร้าง
พระอุโบสถหลังใหม่เพื่อทดแทน พระอุโบสถหลังเก่า การขยายขยาย
พื้นที่ต่างๆ เพื่อบูรณะปรับปรุงทำให้กลุ่มผู้ขายที่อาศัยพื้นที่บริเวณ
รอบวัดโสธรวรารามวรวิหารได้รับผลกระทบจากการขยายพื้นที่ที่
ดังกล่าว ต่อมาเมื่อการสร้างพระอุโบสถหลังใหม่เสร็จสมบูรณ์
วัดโสธรวรารามวรวิหารเปิดให้ชาวบ้านเข้ามาอาศัยพื้นที่บริเวณรอบ
วัดประกอบอาชีพค้าขายได้เช่นเดิมแต่ด้วยจำนวนร้านค้าที่มาก
และพื้นที่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารมีน้อย ประกอบกับการมี
ประชาชนเดินทางมากราบสักการบูชาหลวงพ่อโสธรในแต่ละวันเป็น
จำนวนมาก พื้นที่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารจึงไม่เพียงพอต่อ
ผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายใช้พื้นที่เกิน
ขอบเขต เช่น การจัดตั้งร้านริมถนนจนเลยเข้าไปในเส้นของถนน
ทำให้การจราจรติดขัด และการมีพฤติกรรมการค้าขายที่เกินราคา
เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงพ.ศ. 2552-2561 ทำให้
เกิดการจัดระเบียบภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535
แก้ไข (ฉบับที่ 2) โดยคณะกรรมการวัดโสธรวรารามวรวิหารเป็น
ผู้ออกกฎระเบียบดังกล่าว และมีการใช้มาตรา 44 เข้ามาจัดระเบียบ
ร้านค้าในบริเวณโดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงเลือกวัดโสธรวรารามวรวิหารเป็น
พื้นที่เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหาร
จัดการพื้นที่ เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ในบริเวณรอบวัดโสธรวราราม
วรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และศึกษารูปแบบการ
บริหารจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ขายและวัดโสธรวราราม
วรวิหาร โดยผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการความ
ขัดแย้งในช่วง พ.ศ. 2552-2561 เนื่องจากในช่วงดังกล่าวเกิดการ
ประท้วงจากกลุ่มผู้ขายจากการบริหารจัดการพื้นที่ของวัดโสธรวราราม
วรวิหาร เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุและรูปแบบการบริหารจัดการ
ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น พร้อมทั้งเสนอแนวทางการ
จัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อจังหวัด
ฉะเชิงเทราและวัดโสธรวรารามวรวิหารในการบริหารและจัดการ
พื้นที่โดยรอบบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหารร่วมกับชาวบ้านพ่อค้า
แม่ค้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการ
พื้นที่ เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ โดยรอบบริเวณวัดโสธร
วรารามวรวิหาร

2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารความขัดแย้งของวัดโสธร
วรารามวรวิหารกับกลุ่มผู้ขาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2552-2561

3. เสนอแนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่าง
กลุ่มผู้ขายกับกลุ่มวัดโสธรวรารามวรวิหารโดยกลุ่มผู้ขายมีส่วนร่วม

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาวิชาบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้
ความหมายของคำว่าบทบาท หมายถึง การมีหน้าที่หรือพฤติกรรม
ที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ การแสดงพฤติกรรม
ของกลุ่มผู้ขายโดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร จึงเป็นการแสดงออก
ถึงความคาดหวังของกลุ่มที่เป็นตัวกำหนดบทบาทของคนที่อยู่ในกลุ่ม
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 กิจกรรม
ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด หรือผู้มีอำนาจของวัดทั้งเจ้าอาวาสไวยาวัจกร
จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่วัดภายใต้
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องดังนี้
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2553)

มาตรา 32 ทวิ วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัยใน
ระหว่างที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัด ให้กรมการศาสนา มีหน้าที่ปกครอง
ดูแลรักษาวัดนั้น รวมทั้งที่วัดที่ธรณีสงฆ์ และทรัพย์สินของวัดนั้นด้วย

มาตรา 33 ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัดมีดังนี้ 1) ที่วัด คือ ที่ซึ่งตั้ง
วัด ตลอดจนเขตของวัดนั้น 2) ที่ธรณีสงฆ์ คือ ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
3) ที่กัลปนา คือ ที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือศาสนา

มาตรา 34 การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสน
สมบัติกลาง ให้กระทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณี
ตามวรรคสอง การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติ
กลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อ
มหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำดำติกรรมจากส่วนราชการ
รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 35 ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็น
ทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา 40 คือ ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของศาสนา
ซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง
ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรมศาสนา
เป็นเจ้าของศาสนสมบัตินั้นด้วย

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 ข้างต้น เป็นฉบับ
ที่ 2 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นข้อกำหนดที่ทุกวัดในประเทศไทยจะต้อง
ปฏิบัติตาม โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่วัด แต่ในนี้
จากการศึกษาพื้นที่ วัดโสธรวรารามวรวิหารมีการใช้กฎหมาย
มาตรา 44 มาใช้ร่วมด้วยจึงขออธิบายลักษณะกฎหมายมาตรา 44
ดังต่อไปนี้

มาตรา 44

มาตรการ 3 ชั้น ชั้นแรกหากพบกระทำผิดปรับขั้นต่ำ 500 บาท จะเพิ่มเป็น 1,000 บาท หากพบกระทำผิดซ้ำจะดำเนินการชั้นที่ 2 คือจับเปรียบเทียบปรับพร้อมนำตัวเข้าค่ายทหารเพื่ออบรมปรับทัศนคติ 7 วัน หากพบครั้งที่ 3 จะถูกดำเนินคดีมีโทษปรับ 20,000 บาท หรือจำคุก 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

แนวคิดและทฤษฎีความขัดแย้ง

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) ได้ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้ว่า ความขัดแย้งเป็นการต่อสู้ หรือการแข่งขันระหว่างความคิด ความสนใจหรือผลประโยชน์ มุมมองหรือรสนิยมค่านิยม แนวทาง ความชอบ อำนาจ สถานภาพ ทรัพยากร ฯลฯ ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นในตัวใครคนใดคนหนึ่งหรือขัดแย้งกับคนอื่น หรือระหว่างคนใดคนหนึ่งกับ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือหลายๆ กลุ่มและให้นิยามไว้ในหนังสือความรู้เบื้องต้นกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทที่เหมาะสมว่าความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อคน ตั้งแต่สองคนขึ้นไปโต้แย้งกันในเรื่องของค่านิยมหรือแข่งขันกันในเรื่องของอำนาจ สถานภาพ เป้าหมาย และทรัพยากรที่มีจำกัด ซึ่งอาจจะเกิดความขัดแย้งที่แฝงอยู่ กำลังเกิดขึ้น หรือออกอาการแสดงแล้ว

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2548) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุกๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม

การทบทวนแนวคิดและทฤษฎี ผู้วิจัยใช้แนวคิดบทบาทเพื่ออธิบายบทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในบริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารและใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2553 (ฉบับแก้ไขครั้งที่ 2) เพื่ออธิบายถึงบทบาทของกลุ่มผู้ขายภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ และอธิบายรูปแบบการจัดการความขัดแย้งในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2552-2561 พร้อมทั้งใช้แนวความคิดการมีส่วนร่วม เพื่อเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

1. ศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้ขายในประเด็นต่อไปนี้ ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพื้นที่เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์
2. ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่างวัดโสธรวรารามวรวิหาร และกลุ่มผู้ขายโดยรอบบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร
3. เสนอแนวทางการจัดการปัญหาแบบมีส่วนร่วมระหว่าง

วัดโสธรวรารามวรวิหาร และกลุ่มผู้ขายที่อาศัยอยู่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มผู้ขายที่อาศัยพื้นที่บริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร เพื่อประกอบอาชีพค้าขาย ได้แก่ กลุ่มผู้ขายอาหารแห้ง เช่น กุ้งแห้ง ปลาหมึกแห้ง ปลาเส้น เป็นต้น กลุ่มผู้ขายของฝากและของที่ระลึก กลุ่มผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล กลุ่มผู้ขายดอกไม้ ธูปเทียน ทอง กลุ่มผู้ขายอาหารตามสั่ง กลุ่มผู้ให้เช่าวัดมุงคล
2. เจ้าหน้าที่ประจำของวัดโสธรวรารามวรวิหาร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายรับผิดชอบการจัดการพื้นที่ เพื่อทำประโยชน์เชิงพาณิชย์
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำการจัดระเบียบในช่วง พ.ศ. 2559-2561 ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าตรวจสอบการจัดตั้งร้านค้า ตรวจสอบราคาการขาย เป็นต้น

ขอบเขตด้านพื้นที่ : พื้นที่โดยรอบบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร ทิศเหนือจากหน้าพระอุโบสถหลวงพ่อโสธรเป็นระยะทาง 197 เมตร ทิศใต้จากหลังอุโบสถ หลวงพ่อโสธรเป็นระยะทาง 314 เมตร ทิศตะวันออกจากด้านข้างพระอุโบสถหลวงพ่อโสธรเป็นระยะทาง 289.68 เมตร ทิศใต้จากด้านข้างพระอุโบสถหลวงพ่อโสธร 271.83 เมตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ในบริเวณรอบ วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยศึกษา บทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในบริเวณรอบวัด รูปแบบการจัดการความขัดแย้งตลอดจนเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัย ดังนี้ การออกแบบงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำราวิชาการ บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวความคิดพื้นฐานในการวิจัย
2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ขายผู้ประกอบกิจการค้าขายบริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร เจ้าหน้าที่ของวัด ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำการจัดระเบียบ ในช่วง พ.ศ. 2559-2561

3. การสังเกต (Observation) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ไม่มีส่วนร่วม (Non-Participative Observation) ในการสังเกตแบบมีส่วนร่วมผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีโครงสร้าง คือมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตไว้ล่วงหน้า ซึ่งในขณะที่สังเกตผู้วิจัยได้จับบันทึกสนาม เพื่อศึกษาการจัดสรรพื้นที่ค้าขายโดยรอบบริเวณวัด จากนั้นผู้วิจัยยังใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มผู้ขาย เจ้าหน้าที่วัด เจ้าหน้าที่ของรัฐตลอดจนประชาชนที่เดินทางมานมัสการหลวงพ่อโสธร เช่น ราคาสินค้า การบริการที่จอดรถ การมาทำบุญสักการะหลวงพ่อโสธร เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์รอบวัด รูปแบบการจัดการความขัดแย้ง และเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ขายและวัดโสธรวรารามวรวิหาร

5. การเขียนรายงาน ผู้วิจัยเขียนรายงานจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมเพื่อให้ทราบถึงบทบาทของกลุ่มผู้ขายต่อการบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบวัด รูปแบบการจัดการความขัดแย้งและแนวทางการจัดการความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างสำหรับ การวิจัยเรื่อง “บทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในบริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร”

1. กลุ่มผู้ขายที่อาศัยพื้นที่บริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร เพื่อประกอบอาชีพค้าขาย ได้แก่ กลุ่มผู้ขายอาหารแห้ง อาทิ กุ้งแห้ง ปลาหมึกแห้ง ปลาเส้น เป็นต้น กลุ่มผู้ขายของฝากและของที่ระลึก กลุ่มผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล กลุ่มผู้ขายดอกไม้ ธูปเทียน ทอง กลุ่มผู้ขายอาหารตามสั่ง กลุ่มผู้ให้เช่าวัดถุ่มงคล จำนวน 30 ราย

2. เจ้าหน้าที่ประจำของวัดโสธรวรารามวรวิหาร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายรับผิดชอบการจัดการพื้นที่ เพื่อทำประโยชน์เชิงพาณิชย์ จำนวน 3 ราย

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำการจัดระเบียบในช่วง พ.ศ. 2559-2561 จำนวน 10 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participative Observation) เป็นการสังเกตลักษณะการประกอบอาชีพของกลุ่มผู้ขาย และการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มผู้ขาย เพื่อศึกษาบทบาทของการของกลุ่มผู้ขายต่อการจัดระเบียบพื้นที่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร

2. การศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการสัมภาษณ์

3. การสัมภาษณ์เชิงลึกและไม่เป็นทางการ โดยเน้นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบนําสัมภาษณ์ (Interview Guide) ใช้เป็นแนวทางในการสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อความกว้างๆ ลักษณะปลายเปิด และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นคำถาม และมีบรรยากาศการสัมภาษณ์อย่างเป็นกันเอง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา “บทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในบริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา”

จากการศึกษา “บทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์” พบว่า บทบาทของกลุ่มผู้ขายในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เป็นไปตามลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพที่มีความคล้ายคลึงกัน และมีการประสานผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มด้วยกัน จึงมีความคาดหวังของกลุ่มในการแสดงออก ซึ่งบทบาทสอดคล้องกับแนวคิดบทบาทของ กฤตศิลป์ อินทชัย (2551) กล่าวถึง บทบาท คือการปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพบุคคล บทบาทเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกของตน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือหวังว่าจะทำหรืออาจเป็นไปตามที่ตนเองอยากกระทำบทบาทจึงเป็นทั้งเรื่องส่วนตัวและเป็นเรื่องส่วนรวม ซึ่งบทบาทของแต่ละคนอาจเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่และสถานภาพของบุคคลที่ประกอบด้วย ความคาดหวังต่างๆ จากสังคม บทบาทของกลุ่มผู้ขาย ในบริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารจึงเป็นบทบาท ที่เกิดขึ้นจากความคาดหวังของกลุ่มผู้ขายในบริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร เพื่อให้แสดงออกซึ่งสิทธิที่พึงมีของกลุ่มตนเองต่อการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ ในการจัดตั้งร้านค้าเพื่อประกอบอาชีพค้าขายของตนเอง

บทบาทของกลุ่มผู้ขายจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์เท่านั้น หน้าที่และสิทธิของกลุ่มผู้ขายไม่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อต่อรองต่อการจัดระเบียบพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ สามารถอธิบายปัจจัยประกอบได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของกลุ่มผู้ขาย เป็นสิ่งที่ลดบทบาทของกลุ่มผู้ขายต่อการบริหารจัดการพื้นที่ โดยรอบวัดโสธร วรารามวรวิหาร เนื่องจากผู้ขาย ผู้ประกอบกิจการค้าขายบางร้านกระทำพฤติกรรมสร้างความเดือดร้อนให้แก่นักท่องเที่ยวที่มานมัสการ และสร้างความเสื่อมเสียต่อ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ด้วยการแสดงพฤติกรรมค้าขายเกินราคา ยกตัวอย่างเหตุการณ์ร้านอาหารตามสั่งที่ขายใน

บริเวณพื้นที่ค้าขายที่วัดกำหนดให้ ตัดป้ายราคาไว้ว่า งานละ 40-50 บาท แต่เมื่อนักท่องเที่ยวมารับประทานอาหารราคา งานละ 60-120 บาท หรือเหตุการณ์ที่กลุ่มผู้ชายที่อาศัยพื้นที่ค้าขายบริเวณติดริมถนน โดยผ่านหน้าวัดโสธรใช้กรวยจราจรกั้นถนนบริเวณหน้าร้านตนเอง เพื่อให้นักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาชมสักการหลวงพ่โสธร จอดและคิดราคาค่าจอดรถ 200-500 บาท เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ใกล้โบสถ์หลวงพ่โสธร สามารถเดินข้ามถนนไปถึงโบสถ์หลวงพ่โสธรได้สะดวกกว่าพื้นที่จอดรถที่วัดมีให้บริการฟรี เมื่อเป็นเช่นนี้ วัดจึงมีนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบ โดยเป็นการประชุมร่วมกันกับคณะปกครองจังหวัดในรูปแบบมาตรา 44 เพื่อเข้าจัดระเบียบอย่างเร่งด่วน

2. ผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มผู้ชายและผู้บริหารจัดการพื้นที่วัดโสธรวรารามวรวิหาร ผลประโยชน์อันเกิดจากการได้พื้นที่ซึ่งเป็นทำเลที่สามารถค้าขายสะดวก ทำให้มีจำนวนผู้ชายที่อยากได้พื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก จึงมีความขัดแย้งกันเองระหว่างกลุ่มผู้ชายและผู้จัดการพื้นที่ค้าขายดังกล่าว โดยการใช้อำนาจต่างๆ เพื่อให้ได้พื้นที่ดังกล่าวมาเป็นของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่ริมถนนอันเป็นพื้นที่ที่เรียกว่าท่าเลทอง เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สามารถซื้อของโดยไม่จำเป็นต้องลงจากรถของตนเอง หรือพื้นที่บริเวณที่ติดกับลานจอดรถของทางวัดที่จัดสรรให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่อันเรียกว่า “ท่าเลทอง” การค้าขายสะดวก จึงเป็นพื้นที่ที่ผู้ชายต้องการถือครองและเป็นพื้นที่ที่ผู้จัดสรรพื้นที่หาประโยชน์ได้มากที่สุด

3. โครงสร้างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 แก้ไข (ฉบับที่ 2) จากโครงสร้างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ให้อำนาจแก่เจ้าอาวาสในการดูแลที่ดินของวัดอันเป็นศาสนสมบัติของแผ่นดิน ทำให้เจ้าอาวาสมีสิทธิ์ขาดในการสั่งการดูแลร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายฆราวาสที่จะเป็นผู้สนองนโยบายของเจ้าอาวาส ด้วยโครงสร้างพระราชบัญญัตินี้รวมศูนย์อำนาจไว้ที่เจ้าอาวาสเป็นหลัก ไม่มีการค้ำซึ่งอำนาจที่มาจากฝ่ายอื่นๆ ที่ไม่ใช่คณะกรรมการที่ถูกจัดตั้งโดยเจ้าอาวาส ทำให้บทบาทของกลุ่มผู้ชายถูกจำกัดด้วยพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปโดยปริยาย การต่อรองหรือการเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการพื้นที่จึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งผู้วิจัยพบจากเหตุการณ์ที่กลุ่มผู้ชายบางรายแสดงพฤติกรรมที่ทำให้วัดเสื่อมเสียชื่อเสียง วัดสามารถจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการจัดระเบียบวัดโดยร่วมกับสถาบันต่างๆ ภายในจังหวัดเพื่อออกมาตรา 44 มาจัดการกับความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของกลุ่มผู้ชาย ต่างจากกลุ่มผู้ชายที่เมื่อประสบปัญหาใดไม่สามารถที่ปรึกษาฝ่ายใดหรือขอความช่วยเหลือจากฝ่ายใดได้

รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่าง วัดโสธรวรารามวรวิหารและกลุ่มผู้ชายโดยรอบบริเวณ วัดโสธรวรารามวรวิหาร

ตั้งแต่ พ.ศ. 2552-2561 ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเริ่มต้นปี พ.ศ. 2552-2559 และช่วงปลาย พ.ศ. 2560-2561

ช่วงเริ่มต้นปี พ.ศ. 2552-2559 การจัดการความขัดแย้งระหว่างวัดโสธรวรารามวรวิหารและกลุ่มผู้ชายโดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งดังต่อไปนี้

1. แบบลดความขัดแย้งโดยการหลีกเลี่ยง (Avoidance) หรือการถอยหนีไม่รับรู้เรื่องที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งวิธีนี้แก้ไขได้ผลในระยะเวลานั้นๆ ซึ่งความขัดแย้งไม่ได้หมดไป อาจจะกลับคืนมาใหม่และมีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม การหลีกเลี่ยงหรือยอมถอยเป็นพฤติกรรมที่มุ่งเอาชนะระดับต่ำและแสดงพฤติกรรมร่วมมือระดับต่ำเช่นกัน เป็นการหลีกเลี่ยงหนีปัญหาไม่คิดสร้างสรรค์แก้ปัญหา ในสังคมไทยใช้กันมาก นอกจากไม่แก้ปัญหาแล้วภายหลังปัญหาอาจสะสมนำความขัดแย้งมากขึ้นได้ วิธีนี้นำไปปรับใช้เมื่อประเด็นความขัดแย้งนั้นเป็นเรื่องไร้สาระและมีปัญหาอื่นสำคัญรอการแก้ไขอยู่

จากการศึกษาพบว่า ตลอดระยะเวลา 8 ปี คือ ช่วง พ.ศ. 2552-2559 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการเยียวยาหรือสนใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่แต่อย่างใด ถึงแม้ว่าในช่วงดังกล่าวจะมีเหตุการณ์ความขัดแย้งเกิดขึ้นให้พบเห็นตลอดระยะเวลา 8 ปี เช่น ความขัดแย้งจากการจัดสรรพื้นที่โดยคณะกรรมการของวัดโสธรวรารามวรวิหารที่เป็นประเด็นปัญหาหลักแต่ความขัดแย้งกับไม่ถูกกำจัด กลายเป็นชนวนเหตุของเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์ ที่กลุ่มผู้ชายถูกเพิกเฉยจากคณะกรรมการวัดโสธรวรารามวรวิหาร เนื่องจากวัดโสธรวรารามวรวิหารและกลุ่มผู้ชายมีมุมมองเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวต่างกัน

มุมมองความขัดแย้งเมื่อมองผ่านคณะกรรมการวัดโสธรวรารามวรวิหาร

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่ความขัดแย้งแต่เป็นผลจากการต่อต้านนโยบายของคณะกรรมการ วัดโสธรวรารามวรวิหารที่ต้องการจัดระเบียบร้านค้าต่างๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น เพิ่มความสวยงามให้แก่พื้นที่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารมากยิ่งขึ้น โดยทางวัดดำเนินนโยบายภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 แก้ไข (ฉบับที่ 2) เพื่อจัดการที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติของวัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเอื้อประโยชน์ให้แก่ประชาชนมากที่สุด เมื่อเป็นเช่นนี้การบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหารจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำ วัดมองว่าการบริหารจัดการพื้นที่ของวัดไม่ใช่ประเด็นปัญหาความขัดแย้ง เป็นเพียงนโยบายที่ทางวัดออกให้แก่กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าในบริเวณโดยรอบวัดปฏิบัติตาม เพื่อความสวยงามเรียบร้อยของพื้นที่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร

มุมมองความขัดแย้งเมื่อผ่านกลุ่มผู้ชาย

นโยบายของทางวัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นประเด็นสำคัญของความขัดแย้งระหว่างวัดโสธรวรารามวรวิหารกับกลุ่มผู้ชาย นโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวเป็นนโยบายที่สร้างทัศนียภาพที่สวยงามให้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร แต่การออกนโยบายที่ไม่ได้มีการเจรจาหรือหาข้อตกลงกับกลุ่มผู้ชายเป็นสิ่งที่ทางวัดละเลยการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ชาย

2. การแข่งขันเป็นกระบวนการที่มุ่งเอาชนะ ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของตน วิธีนี้นำปรับใช้ได้บางโอกาส เช่น อาจใช้ได้เมื่อเราเป็นฝ่ายถูกต้อง หรือถูกเอาผิดเอาเปรียบจากผู้อื่นก็ต้องแสดงจุดยืนที่ถูกต้องของตนเอง กล่าวคือ กลุ่มผู้ชายและวัดโสธรวรารามวรวิหาร ใช้วิธีการจัดการแบบแข่งขัน เพื่อแสดงจุดยืนของตนเองเพื่อเป็นฝ่ายชนะในความขัดแย้งที่เกิด จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ชายแสดงจุดยืนของตนเองอย่างชัดเจนเพื่อให้คณะกรรมการผู้มีหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ของวัดโสธรวรารามวรวิหาร เห็นจุดยืนของตนเองว่าเป็นกลุ่มผู้ชายที่สร้างรายได้ให้จังหวัดฉะเชิงเทรา และเป็นส่วนหนึ่งสร้างความเจริญให้แก่วัดโสธรวรารามวรวิหาร

ช่วงปลาย คือ พ.ศ. 2560-2561 การจัดการความขัดแย้งระหว่างวัดโสธรวรารามวรวิหารและกลุ่มผู้ชายโดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งคือ การใช้กำลังหรือการบีบบังคับ (Forcing) วิธีนี้ใช้วิธีสลายข้อขัดแย้งโดยฐานะของการมีอำนาจของผู้บังคับบัญชา โดยใช้ระเบียบ กฎหมาย หรือคำสั่งให้คู่กรณียอม แต่อาจไม่ได้หมายถึงยอมรับหรือเห็นด้วย การแก่วิธีนี้ใช้ได้ระยะสั้นเท่านั้น โดยมุ่งลดผลที่ตามมาไม่ได้ลดที่เหตุของปัญหา ผลการศึกษาพบว่า ในช่วง พ.ศ. 2560-2561 วัดโสธรวรารามวรวิหารได้ออกมาตรการจัดระเบียบพื้นที่บริเวณรอบวัดโสธรวรารามวรวิหาร มาตรา 44 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2553 โดยใช้มาตรา 44 ใช้ระเบียบลงโทษผู้ฝ่าฝืนกระทำผิด โดยทำให้เกิดผลเสียแก่วัดโสธรวรารามวรวิหาร ขั้นแรกหากพบกระทำผิดปรับขั้นต่ำ 500 บาท และจะเพิ่มเป็น 1,000 บาท หากพบกระทำผิดซ้ำ ขั้นที่ 2 คือจับเปรียบเทียบปรับพร้อมนำตัวเข้าค่ายทหารเพื่ออบรมปรับทัศนคติ 7 วัน และหากพบครั้งที่ 3 จะถูกดำเนินคดีมีโทษปรับ 20,000 บาท หรือจำคุก 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรการการจัดแบ่งพื้นที่พุทธาวาสและสังฆาวาส สร้างความตื่นตระหนกในกลุ่มผู้ชายเป็นอย่างมาก เนื่องจากมาตรการดังกล่าวถูกใช้เพื่อจัดแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการร่างข้อตกลงระหว่างกลุ่มผู้ชาย โดยรูปแบบการจัดการความขัดแย้งในช่วงนี้อยู่ในรัฐบาลใหม่ มีมาตรการที่เด็ดขาด รูปแบบของการจัดการความขัดแย้งจึงอยู่ในรูปแบบของการใช้อำนาจกฎหมายเข้ายุติความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น เพื่อจัดระเบียบความเรียบร้อยของร้านค้าและจัดระเบียบพฤติกรรมของกลุ่มผู้ชายที่แสดงพฤติกรรม เอาเปรียบผู้บริโภคจากประเด็นการคิด

ค่าอาหารเกินจริง การเรียกเก็บค่าจอดรถจากกลุ่มผู้ชาย และการยึดยึดสินค้าของกลุ่มผู้ชายบางราย

รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งจำแนกออกเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วงปี พ.ศ. 2552-2559 การบริหารจัดการความขัดแย้งถูกเพิกเฉยจากองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร คณะกรรมการปกครอง จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท และเกิดเหตุอันเป็นสิ่งที่บ่อนทำลายความน่าเชื่อถือของวัด ทุกหน่วยงานของรัฐจึงเข้ามาดูแลและรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ต่อมาในช่วงที่ 2 คือ ช่วงปี พ.ศ. 2560-2561 เป็นช่วงการใช้อำนาจกฎหมายเข้ายุติความขัดแย้งเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ปัญหาความขัดแย้งไม่ถูกแก้ไขแต่กลับถูกแทนที่ด้วยการใช้กฎหมายเข้าควบคุม ทำให้บริบทของความขัดแย้งเปลี่ยนไป เช่น ความขัดแย้งถูกทำให้หายไปแต่ไม่ได้ถูกจัดการปัญหาเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ยังคงเป็นประเด็นของความขัดแย้งเช่นเดิม หากแต่ถูกบดบังด้วยการออกกฎหมายเพื่อบังคับให้กลุ่มผู้ชายปฏิบัติตามด้วย เพราะนั่นคือความเป็นระเบียบของสังคมและความสวยงามของวัดโสธรวรารามวรวิหาร

แนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งแบบมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มผู้ชายและวัดโสธรวรารามวรวิหาร

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ชายต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกนโยบายเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ค้าขายของตนเอง เพื่อจะได้ทราบว่าการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมมากเพียงพอ และสามารถต่อรองเพื่อให้สามารถหาพื้นที่ที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยวิธีการอาจจะเรียกประชุมโดยให้กลุ่มผู้ชายส่งตัวแทนเข้าประชุม เพื่อรับทราบนโยบายที่ทางวัดออกมาเพื่อจัดสรรพื้นที่เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ โดย บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจ และหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้ารวมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมันเ็นมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าได้มีการนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรผลประโยชน์จากการบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระพงศ์ ศุภศรี (2553) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการความขัดแย้งสิ่งแรกที่ควรตระหนักถึงคือการคาดเดาเหตุการณ์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของความขัดแย้ง การกระจายอำนาจอย่างเป็นธรรม ทักษะการเจรจา และทักษะการใช้อำนาจ

1. เข้าร่วมรับฟังนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ของคณะกรรมการผู้ออกนโยบายการออกนโยบายต่างๆ เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวัดรวมกับเจ้าอาวาส วัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 กล่าวว่า กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด หรือผู้มีอำนาจของวัดทั้งเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่วัดภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2553) เมื่อเป็นเช่นนี้ทางกลุ่มผู้ชายจึงเสนอว่าขอให้มีการเปิดโอกาสให้ตัวแทนของกลุ่มผู้ชายเข้าร่วมรับฟังและออกนโยบายดังกล่าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวกลุ่มผู้ชาย

2. จัดตั้งศูนย์ร้องเรียน อันเนื่องมาจากความขัดแย้งเกิดขึ้นจากทั้ง 2 ฝ่ายทั้ง ฝ่ายวัดโสธรวรารามวรวิหารที่มีการบริหารจัดการพื้นที่โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ชาย และกลุ่มผู้ชายที่มีพฤติกรรมอันเป็นเหตุให้วัดโสธรวรารามวรวิหารเสื่อมเสียชื่อเสียง การจัดตั้งศูนย์ร้องเรียนเพื่อเป็นกระบอกเสียงของกลุ่มผู้ชายและเป็นการรับฟังความคิดเห็นหรือการร้องเรียนของประชาชนที่มากกราบสักการะหลวงพ่อบุญรอด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบบริเวณวัด เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เป็นข้อเสนอแนะสำหรับวัดและผู้ประกอบการร้านค้า หรือกรรมการปกครองที่เข้ามาจัดระเบียบพื้นที่โดยรอบบริเวณ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ดังนี้

1. ขอมิตัวแทนเข้าร่วมออกนโยบาย กล่าวคือ การออกนโยบายเพื่อบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบวัด ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ชายผู้อาศัยพื้นที่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารเข้าร่วมรับฟังและร่วมออกนโยบาย หรือออกกฎเกณฑ์ที่วัดโสธรวรารามวรวิหาร ใช้เพื่อการบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบวัดโสธรวรารามวรวิหารเพื่อใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

2. จากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์สามารถให้วัดจัดหารายได้เพื่อเป็นทุนในการบูรณะซ่อมแซมวัด วัดจึงควรมีมาตรการที่ชัดเจนในเรื่องการจัดแบ่งพื้นที่ ระเบียบการจัดการด้านการเงินให้ชัดเจนและเปิดให้กลุ่มผู้ชายสามารถเข้าดูรายละเอียดดังกล่าว

3. สำหรับกลุ่มผู้ชาย ควรมีตัวแทนกลุ่ม เพื่อให้บทบาทของกลุ่มตนเองมีความเข้มแข็งสามารถต่อรองกับคณะกรรมการวัดได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กฤตศิลป์ อินทชัย. (2551) **บทบาทผู้สูงอายุตำบลฟ้าฮ่าม ต่อการพัฒนาท้องถิ่น**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่.
- จิระพงศ์ ศุภศรี. (2553). **ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต 1**. วารสารราชชนก. 16 (34)
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2548). **การสร้างธรรมาภิบาล (good governance) ในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). **การจัดการความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2553). **คู่มือการดูแลและจัดการศาสนสมบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนา.
- สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2559). **มาตรา 44. ฉะเชิงเทรา** : สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดฉะเชิงเทรา.